

Konklusionsreferat fra

Møde i Det Sydslesvigske Samråd

Mandag den 31. august 2020 kl. 18.30 på Flensborghus

- Til stede:**
- Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig (DCB)**
v/ Christian Jürgensen, Bjarne Truelsen og Jens M. Henriksen
  - Dansk Kirke i Sydslesvig (DKS)**
v/ Hasse Neldeberg Jørgensen, Jochen Arndt og Jytte Nickelsen
  - Dansk Skoleforening for Sydslesvig (Skolef.)**
v/ Birgit Jürgensen-Schumacher og Lars Kofoed-Jensen
  - Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig (DS)**
v/ Tinne Virgils og Lene Christensen
  - Friisk Foriining (Friiske)**
v/ Bahne Bahnsen
  - Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU)**
v/ Kirstin Asmussen, Anja Otten og Anders Kring
  - Sydslesvigsk Forening (SSF)**
v/ Gitte Hougaard-Werner, Steen Schröder, Rasmus Meyer, Tine Andresen og Jens A. Christiansen (sekretær)
  - Organisationer tilsluttet Sydslesvigsk Forening (De tilsluttede)**
v/ Kirsten la Cour og Horst Schneider
  - Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW)**
v/ Flemming Meyer, Rüdiger Schulze og Martin Lorenzen
  - Grænseforeningen (GF)**
v/ Jens Andresen og Knud-Erik Therkelsen
  - Dansk Generalkonsulat**
v/ Kim Andersen
- Moderator af dagsordenens punkt 5**
Dr. pæd. Alexander von Oettingen
- Gæster**
Elke og Otto Putzer, Gerorg Buhl, Camilla Sørensen (journalist) og Kasper Skovse (journalist)
- Afbud:** Tom Petersen (DS), Randi Kuhnt (DS), Ilwe Boysen (Friisk Foriining) og Udo Jessen (Skolef.)
- Referat:** Jens A. Christiansen og Tine Andresen (SSF)

Dagsorden:

1. Valg af ordstyrer.
2. Godkendelse af konklusionsreferat fra den 25. maj 2020.
3. Fastlæggelse af den endelige dagsorden.
4. Meddelelser.
5. Forvaltningschefernes rapport: Arbejdsgruppens status på det videre forløb.
Drøftelse og konklusion.
(Debat om mindretallets værdigrundlag og mission på baggrund af en række dilemmaspørgsmål)
6. Spørgetid.
7. Eventuelt.
8. Lukket møde

SSF, Jens A. Christiansen gør opmærksom på hygiejnereglerne for mødet på Flensborghus og på en publikation udgivet af Bundeszentrale für politische Bildung omkring de nationale mindretal i Tyskland, som SR-medlemmerne er velkommen til at tage et eksemplar af.

Desuden gøres der opmærksom på, at den første del af mødet finder sted som sædvanligt, mens punkt 5 på dagsordenen bliver en decideret debat om de dilemmaer, som arbejdsgruppen er nået frem til. Den del af mødet styres af Alexander von Oettingen.

Formand Christian Jürgensen byder velkommen og meddeler, hvem der har meldt afbud.

1. Valg af ordstyrer

Christian Jürgensen vælges som ordstyrer.

2. Godkendelse af konklusionsreferat fra den 25. maj 2020

Konklusionsreferatet godkendes uden bemærkninger.

3. Fastlæggelse af den endelige dagsorden

Dagsordenen følges.

4. Meddelelser

Friiske, Bahne Bahnsen:

- Friisk Foriining holder generalforsamling den 3. september kl. 19. Den skulle have fundet sted i marts. På grund af Corona-krisen finder den sted i en mindre ramme i Fraschlönj, Risum-Lindholm.
- Corona-tiden er blevet brugt positivt. Der har simpelthen været lidt mere tid. Det har bl.a. resulteret i en ny flyer med optagelsesblanket. Desuden er der blevet udgivet en historiebog for børn om den frisiske historie. Den er på frisisk og på tysk. Der kommer et nyt oplag. Desuden kommer der en frisisk-dansk udgave, som vil kunne bruges i undervisningssammenhæng. Man har også fået styr på en klassiker: Edgar Wallace på et "aristokratisk" frisisk, hvis man kan sige det. Et såkaldt "Cambridge-frisisk" som man har ønsket at få lagt ind.

Dansk Generalkonsulat, Kim Andersen:

- Vil gerne give Samrådet serviceoplysninger vedrørende ansøgningsproceduren for dansk indfødsret for danske sydslesvigere. Der har været flere artikler i avisen om det spørgsmål og generalkonsulatet har været involveret i mange af de rådgivninger omkring dette spørgsmål. Generalkonsulatet har hele tiden kontakt til departementet og styrelsen omkring validiteten og valideringen af de ansøgninger, der kommer ind

og informationerne i dem. Det første, der skal siges i den forbindelse, er spørgsmålet om tildelingen af dansk indfødsret. Det er ikke noget, der tages let på. Det gør man hverken i Danmark eller andre steder i verden. Derfor er det vigtigt, at de oplysninger der bedes om, dem skal man gøre sig umage med og gøre det korrekt og dokumenteret. Det, der er den direkte anledning til, at der blev bedt om ordet, er, at de 4 kriterier der er, for at komme med under denne ordning, er der 2, der skal være opfyldt. Det 4. af de 4 kriterier er ansøgerens relation til det danske mindretal og dets organisationer. Her skal man kunne redegøre for, at man har haft en rolle, at man har været med i mindst 10 år og har foretaget aktivt arbejde i en af mindretallets foreninger. Det skal gerne spredes i sekretariaterne og hos medarbejderne, at det ville være hjælpsomt for ansøgere og for dem, der skal behandle ansøgningen, at man ikke bare skriver, at Peter Petersen var medlem af xx forening i så og så mange år, men at man lige gør sig lidt umage med at skrive *hvor* var det henne vedkommende var medlem, *hvad* bestod medlemskabet af – holdt man foredrag? Bedrev man ungdomsarbejde? Brug et par ord til at beskrive, hvad vedkommende var optaget af i sin tilknytning til den pågældende forening. Det vil hjælpe med at få det punkt opfyldt og lettere blive vinget af ved sagsbehandlerne i deres omhyggelige behandling, der foretages. Desuden er det vigtigt, at oplysningerne skrives på et formelt stykke papir. Det er en opfordring, som man bedes tage med hjem til amtskonsulenter og sekretariatsmedarbejdere.

SSF, Jens A. Christiansen:

- Dansk statsborgerskab er også noget, der er blevet drøftet hos SSF og med formanden for Sydslesvigudvalget, Christian Juhl. Der er 2 emnepunkter i denne problemstilling. Den ene problemkreds er dem, der har boet i Danmark i flere år og som så beslutter sig for at søge dansk statsborgerskab, men som måske har haft et fjumreår, hvor det så har været svært at dokumentere deres tilhørsforhold. Den anden problemkreds er dem, der bor i Sydslesvig. Sydslesvigudvalget har det på deres dagsorden og de har også kontakt til ministeriet om at få et møde i løbet af efteråret. Reglerne står ellers relativt klart, og det er et meget detaljeret forarbejde man skal gennemføre for at komme videre i processen.
- Forslaget til finansloven 2021 blev offentliggjort i går, og der kan man konstatere, at den samlede sydslesvigbevilling er lidt mindre end i 2020. Rundt regnet 500.000,- kr. Dermed ved vi, hvor vi står, men om det ender der, det ved vi ikke. Bemærkelsesværdigt er, at der ikke er lagt op til en egentlig fremskrivning.
- I forbindelse med Sydslesvigudvalgets og Kulturministeriets møde med Samrådet den 11. september struktureres mødet i 3 overordnede spørgsmål:
  - 1) Effektiviserings- og strukturrapporten.
  - 2) Skoleforeningen orienterer om foreningens aktuelle økonomiske situation.
  - 3) Kort status på Corona-betingede udfordringer i de enkelte foreninger.

SSF, Gitte Hougaard-Werner:

- Samrådet har fået tilsendt papirerne om Minderheiten-Kompetenz-Center og SSFs hovedstyrelse har enstemmigt vedtaget, at SSF går ind i det. Nu håber man på, at projekterne kan komme i gang.
- SSF har p.t. indstillet teatervirksomhed for børn og elever, da det både for SSF og for skolerne er umuligt at overholde alle de hygiejne- og kohorteregler der er.
- SSF fortsætter dog med voksenteater og -koncert, så vidt det er muligt. Her tænker SSF selvfølgelig økonomi men allerførst helbred. Hvis der kommer flere restriktioner, så er man selvfølgelig nødt til at aflyse de meget store opsætninger fra eksempelvis

Det Kongelige Teater. Mange savner at kunne være sammen om kulturtilbud, så derfor håber man selvfølgelig på, at de fleste planlagte arrangementer kan gennemføres. Alligevel bedes man følge med i pressen og på Facebook for at holde sig opdateret med situationen.

GF, Jens Andresen:

- Grænseforeningens Sendemandsmøde afholdes den 17. oktober 2020 uden jubilæumsmarkering. Det bliver et 1-dags møde forbeholdt sendemænd. På grund af Corona-restriktionerne er der i år desværre ikke mulighed for at åbne op for besøg fra Sydslesvig. Der skal være formandsvalg, hvor Københavns biskop Peter Skov-Jakobsen er eneste kandidat til formandsposten.
- Desværre er familiesprogfestivalen på Christianslyst også blevet aflyst på grund af Corona. Den skulle have fundet sted 14.-15. oktober 2020.

SSW, Flemming Meyer:

- Partiet ville afholde 4 regionalmøder og et ekstraordinært landsmøde i juni forud for afgørelsen om SSWs deltagelse i forbundsdagsvalget 2021. Men så kom Corona og der havde man kun nået at gennemføre 3 af regionalmøderne. Da man måtte udskyde processen, fandt det 4. og sidste regionalmøde først sted den 26. august. På Landsmødet den 19. september skal der tages endelig stilling til spørgsmålet. Af de medlemmer, der deltog i regionalmøderne, var der lidt over 70%, der sagde ja. Det har ført til, at Landsstyrelsen har anbefalet, at SSW skal deltage til det kommende forbundsdagsvalg, men Landsmødet skal selvfølgelig træffe den endelige afgørelse. Trods Corona vil der være plads til gæster fra de andre foreninger og organisationer. Landsmødet foregår i Idrætshallen.
- Den 24. august har der været Kontaktudvalgsmøde i form af en videokonference. Det gav et godt resultat. For her kunne man tydeligt se, at bare truslen om, at vi kandiderer til forbundsdagsvalget bevæger noget. For det vi allerede for 2 år siden gerne ville have, nemlig en ændring af "Gerichtsverfassungsgesetz", således, at man også kan bruge dansk, og hvis der er noget der skal oversættes, at det så bliver betalt, det stod man dengang meget afvisende overfor. I år fik piben en helt anden lyd og justitsministeriet var meget positivt indstillet, og de ville selvfølgelig gøre noget for det. De skulle bare aftale det med de andre forbundslande endnu. De var faktisk lidt forundret over, at det slet ikke var ordnet endnu. Vi vil gerne have, at det også går videre til at omfatte jobformidlingen m.m., at man også der kan henvende sig på dansk., og at de nødvendige papirer bliver oversat uden at folk skal betale for det. De bad om at få nogen konkrete eksempler, for at gøre det lettere at arbejde med problemstillingen. Men man kunne godt se: SSW virker!

DCB, Christian Jürgensen:

- Byen har hyret et planlægningsbureau for nogle måneder siden til at berolige Nørregade. Der har været møde på biblioteket, hvor planen blev fremlagt. Den bløde version var, at der skulle køres lidt langsommere og der skulle skæres et par parkeringspladser væk. Den sidste version var, at man fik en afspærring i starten og i slutningen af Nørregade, hvor man kunne køre ind 1 time om dagen – ellers var gaden lukket for trafik. Det er selvfølgelig noget som biblioteket ikke kan leve med. Byen er nu kommet med et yderligere forslag, hvor de nuværende 90 parkeringspladser skal reduceres til 40 og muligvis endnu færre senere, og at det bliver lidt mere lempeligt med hensyn til indkørslen til Nørregade. Uanset hvad, så kan biblioteket ikke gå med til en afspærring af gaden, da man er anvist på, at bibliotekets

brugere kan komme ind med bil, hvis de f.eks. kommer langvejs fra. Et har byen nu også taget til efterretning. Biblioteket har fået hjælp fra SSW hele vejen igennem. Simone Lange kommer på besøg på biblioteket den 10. september, hvor også dette emne højst sandsynligt vil blive diskuteret.

5. Forvaltningschefernes rapport: Arbejdsgruppens status på det videre forløb og debat om mindretallets værdigrundlag og mission på baggrund af en række dilemmaspørgsmål

Til punktet foreligger et bilag.

Formand Christian Jürgensen orienterer: "Vi har jo dannet en lille arbejdsgruppe med henblik på forvaltningschefernes rapport. Vi har indtil nu haft 2 møder, hvor vi bl.a. har formuleret det, som I har fået tilsendt i dag. Det har vi bl.a. drøftet. Vi har også drøftet andre ting. Vores næste møde er i slutningen af september, hvor jeg bl.a. kunne forestille mig, at vi drøfter om vi som forberedelse til arbejdet i de enkelte foreninger også skal udarbejde – og det er muligvis også de enkelte foreninger, der skal gøre det – hvad det egentlig betyder for den enkelte forening, om den forening så vælger model A, B, C eller D. Hvad indebærer det?" I slutningen af oktober får Samrådet så mulighed for at drøfte rapporten på et klausurmøde.¹ Om der på decembermødet kan fremvises et konkret resultat, må de næste måneders diskussionslyst vise.

Moderator, Alexander von Oettingen var positivt overrasket over, at man har grebet emnet an ud fra en ny og lidt provokerende måde som de formulerede dilemmaer er et eksempel på. Dilemmaerne kredser om identitet, sprog, det gode tilbud, personalepolitik, demokrati og struktur. Overlæggeren er dog, hvad vil mindretallet? Hvad er det for nogen værdier, man vil bygge mindretallet på?

Diskussionen kan gå to veje: Enten er man færdig om 5 minutter fordi alle vil sige "det har vi hørt", "det har vi diskuteret før, og vi ved hvad hinanden siger" eller man bliver rygende uenig fordi det handler om værdier og noget, der er vigtigt at tale om. Moderatoren håber selv på, at man vil bevæge sig på en tredje vej, hvor man siger, at man har hørt det før men så alligevel giver sig tid til at diskutere værdierne, så man alligevel får en debat.

Diskussionen sættes i gang med spørgsmålet om, hvilke dilemmaer der egentlig er de mest centrale. Hvilke er de vigtigste? Hvilke gør mest ondt?

Her et udpluk af emnecredse:

SSW, Martin Lorenzen Det vigtigste er identiteten. Den er vigtigere end sproget. Hvad nytter det os, hvis folk taler det mest perfekte dansk, hvis de slet ikke føler sig som mindretal og som en del af vores fællesskab? Han ønsker, at det bliver formidlet til medlemmerne i og fra de enkelte mindretalsorganisationer. For at blive lidt mere politisk her, kunne man f.eks. spørge: For hvem er egentlig Bonn-København erklæringen blevet lavet? For hvem er Landsforfatningen blevet lavet? Hvem kæmper vi for politisk? Det er nødvendigt, at medlemmerne helt bevidst vil være en del af det danske mindretal og ikke kun "bruge" det. Det er f.eks. ikke i orden, hvis vores skoler kun ses som sprogskoler.

---

¹ Klausurmødet finder sted lørdag den 31. oktober på Jaruplund Højskole. Nærmere informationer følger.

Moderator, Alexander von Oettingen spørger ind til, om det med identiteten bliver sagt for at holde andre ude? Hvorfor lave en prioritering af, at identitet er vigtigere end sproget?

SSW, Martin Lorenzen Det er ikke meningen at være afgrænsende, men vi har en bestemt dagsorden, som man er nødt til at forstå og stå inde for. Der er gode eksempler på, at vi sagtens kan være inkluderende. Der er medlemmer, der ikke er så gode til dansk, men alligevel føler sig 100% som en del af det danske mindretal. Hvormed det ikke skal være sagt, at sproget ikke er vigtigt, men mindretalsidentiteten er endnu vigtigere. Selvfølgelig har vi som sydslesvigere også en tysk identitet, men vi er jo med i det her, fordi det danske vægter mere. Fordi vi har truffet et valg. Man skal i dialog med alle.

Moderator, Alexander von Oettingen spørger ind til, hvad de andre organisationer siger til det.

De tilsluttede, Kirsten la Cour vil gerne have defineret begrebet multikulti. Hvad forstår man ved det? Hvad ligger der i det? Alle organisationer, der er repræsenteret i Samrådet har formålsformuleringer, der på den ene eller den anden måde understreger, at det danske arbejde i Sydslesvig bygger på en dansk national identitet. Vi er et nationalt dansk mindretal. Derfor har jeg brug for at få forklaret, hvad der ligger i begrebet multikulti. Og det behov bliver ikke mindre af, at jeg på en avisforside, der udkom i lørdags, har så fint et navn, at jeg ikke engang ved, hvordan det skal udtales.² Så der har jeg endnu et behov for at få noget forklaret. Er vores allerbedste bud på et helt nyt produkt, at vi skal fortælle om en familie, der bor i "det Grenzland", og som er så glad for "das mindretal", at de sender deres børn til nabomindretallet. De har ikke fået defineret, at der er forskel på, at man er nationalt engageret i mindretallet nord for grænsen eller mindretallet syd for grænsen.

Moderator, Alexander von Oettingen Ridser op, at det første dilemma var "sprog vs. identitet" og det næste nu er "det nationale vs. multikulti". Multikulti set som truslen. Hvordan skal man forholde sig til denne trussel?

Skolef., Lars Kofoed-Jensen gør opmærksom på, at han jo ikke er en "rigtig sydslesviger", da han er født rigsdansker. Derfor vil han gerne spørge, om det er væsentligt, at man har en ganske bestemt identitet? Og i det øjeblik, hvor vi stiller det krav, at man har en bestemt identitet, begynder man så ikke at stille krav om noget, som man aldrig vil kunne efterprøve og som bliver en kæmpe hæmsko for alting? Han mener det afgørende er, at man identificerer sig med og bidrager til fællesskabet i det danske mindretal. Her kan man efterprøve handlingerne. Er det ikke nok? Og i virkeligheden langt det bedste?

Moderator, Alexander von Oettingen endnu et dilemma: Hvad er egentlig identitet? Er det noget man skal føle eller via handlinger bekende sig til? Kan man overhovedet deltage som mindretalsborger her i Sydslesvig? Eller er I så lukkede i jeres struktur, at det kan man faktisk ikke – lige netop fordi man ikke har sproget, lige netop fordi man ikke har historien? Selvfølgelig siger I ja, men kan man det i realiteten? Kan man f.eks. blive funktionær i mindretallet, når man kommer med den baggrund?

SdU, Anders Kring mener, at hvis man vil, så kan man. Der er familier, der kun har den tyske baggrund, men som går hen og bliver pære "Sydslesvig-dansk".

---

² Her hentydes til det nye magasin "KomMit" i Flensborg Avis.

SSF, Jens A. Christiansen mener folk skal bruge den struktur vi har. I SSF er den meget decentral, og vi har mange eksempler på folk udefra, der kommer ind i bestyrelsesarbejdet i distrikterne og tager fat i det almindelige basisarbejde. Påstanden om, at demokratiet har det skidt, det er sådan set ikke rigtigt. Der er muligheder.

Med hensyn til identitet, så må udgangspunktet for det danske arbejde være, at folk bevæger sig hen til en bekendelse af dansk sprog og kultur. Apropos multikulti, så er vi et nationalt mindretal, og der er en forskel mellem nationalt og nationalistisk. Desuden bør sindelag og sprog gå parvis for at forhindre, at vi ender i en sindelags- og sprogforkalkning.

Moderator, Alexander von Oettingen konkluderer spørgende: Det nationale er overlæggeren i mindretallet? Er den struktur vi kender i krise? Hvilke værdier har den befordret?

SSW, Martin Lorenzen mener, at den har befordret, at hver kun tænker på sig selv og ikke på fællesskabet. Han savner det fælles engagement og et organ, der kan melde ud på vegne af hele mindretallet.

Moderator, Alexander von Oettingen går ind på dette emne og spørger: Har den struktur, I har levet under, adskilt jer? Har den gjort jer til individualister, til søjler? Og står man nu der, hvor man spørger sig selv: Hvad har vi egentlig til fælles?

SSF, Jens A. Christiansen mener ikke, at det er strukturen, der har adskilt os. Men mindretallet mangler én fælles bestyrelse, der kan tage en fælles beslutning. Desuden fører den manglende fælles målsætning til en udvanding af mindretalsidentiteten.

GF, Knud-Erik Therkelsen mener, at den nuværende struktur, med foreningernes/organisationernes forskellige målsætninger, befordrer uenighed og en indre kamp i mindretallet. Der er f.eks. en kæmpe forskel på at være et politisk parti eller en skoleforening, de har en helt afgørende interesse i vælgere og i skoleelever og derfor en blødere tilgang til dem, som der er mange af omkring os – nemlig tyske med interesse for nordisk og dansk osv. Så er der andre, som f.eks. SSF, der har et stærkere fokus på det rent danske og som qua deres arrangementer stiller et større krav til deltagernes sproglige kunnen. Det er en anden målgruppe. I denne opbygning af mindretallet, der vil der næsten per automatik være uenighed på grund af de forskellige livsvilkår.

Moderator, Alexander von Oettingen spørger, om det er godt eller skidt med en struktur der splitter? Hvorfor er det splittende et problem? Er det ikke der, hvor demokratiet kommer til at bære det hele?

Skolef., Lars Kofoed-Jensen har svært ved at se, at den splittelse. Oplever stadigvæk et fællesskab og samarbejde – en enighed i sager der kæmpes for.

SSW, Flemming Meyer er stadigvæk tilhænger af flade strukturer i mindretallet. Det gavner mangfoldigheden og har været grundlaget for meget af det gode arbejde, der har fundet sted. Stiller også spørgsmålstegn ved, om man kan diskutere sig til fællesskab. Skal det ikke bare leves? Han er overbevist om, at de flade strukturer har gjort, at man kan leve fællesskabet rundt omkring, da det går lettere i de små enheder. Der hvor man har paraplyorganisationer ved de andre mindretal, der har man de samme problemer som vi har. De samme konflikter, de samme diskussioner. Han tror ikke, at man undgår dem, bare fordi

vi får en paraplyorganisation. Tror på, at der er ting, der kan og skal ændres, men løsningen er ikke at gå væk fra de flade strukturer.

➤ **Konklusion:**

Samrådet og arbejdsgruppen tager de forskellige holdninger med i det videre arbejde, herunder arbejds mødet den 31. oktober.

6. Spørgetid

Ingen spørgsmål. Kun en kommentar til diskussionen som går ud på, at der er et flot demokrati inden for de forskellige organisationer, og at vores værdier bygger på et nationalt mindretals.

7. Eventuelt

Intet under eventuelt.

8. Lukket møde

Intet under lukket møde.

21.09.2020

JAC/ta